

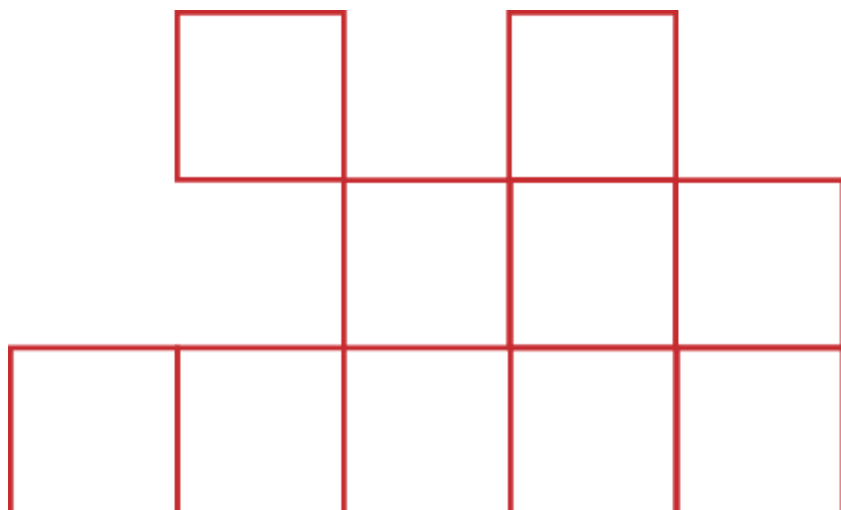

Engels in het hoger onderwijs

Een onderzoek over de rol van de Engelse taal in het hoger onderwijs

landelijke studenten vakbond

Dit is een uitgave het Onderzoeksbureau van de Landelijke Studenten Vakbond (LSVb). Voor vragen of extra informatie kan gemaïld worden naar: lsvb@lsvb.nl

Auteurs: Ijsbrand Wildeman
Josephine Verstappen, MSc
Merlijn van Selm, BSc

Onderzoeksbureau LSVb
Postbus 1335
3500 BH Utrecht
Tel. 030-2316464

Juli 2015

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Aanleiding	4
Engels is het hoger onderwijs	4
Methoden	5
Resultaten	5
Achtergrondkenmerken	5
Eigen inschatting taalvaardigheden	7
Engelse onderdelen binnen het curriculum	8
De rol van de docent	11
Conclusie en discussie	13
Het onderzoek	13
Aanbevelingen	14
Bijlagen	15
Literatuur	15
Vragenlijst	15

Samenvatting

In dit onderzoek is onderzocht wat de rol van Engels in het hoger onderwijs is en hoe studenten deze rol beschouwen. De resultaten zijn gebaseerd op 269 door studenten ingevulde enquêtes.

De belangrijkste resultaten:

Studenten achten hun vaardigheden op het gebied van de Nederlandse én Engelse taal ruim voldoende om hun opleiding te voltooien.

Opvallend is dat sommige studenten opmerken dat het gemiddelde taalniveau van andere studenten laag ligt.

Studenten zijn niet geheel tevreden zijn over de verhouding tussen Nederlands- en Engelstalige vakken. Er is meer afkeer voor het toevoegen van Nederlandstalige onderdelen dan voor Engelstalige onderdelen in het curriculum. Uit dit onderzoek kon daar geen sluitende verklaring voor gevonden worden.

69% van de studenten is in algemene termen tevreden over het niveau van Engelstalige vakken, maar 26% van de studenten is ontevreden over het aangeboden Engelstalige lesmateriaal.

Als de Engelse taalvaardigheden van de docent niet op niveau zijn, leidt dit af van de inhoud en schaadt dit de kwaliteit van de colleges.

Een meerderheid van de studenten vindt dat de Engelse vaardigheden van de niet-Engelstalige docent afleiden van de inhoud. Het taalniveau van de docent blijkt voor studenten een belangrijke factor te zijn voor de kwaliteit van Engelstalige colleges.

Aanleiding

Een groot aantal student dat vakken in het Engels heeft gevolgd op een Nederlandse universiteit heeft een aanleiding om zich af te vragen of het nou wel zo'n goed idee is om Nederlandse docenten Engels te laten spreken. Met name universiteiten, maar ook hogescholen, hanteren steeds vaker Engels als onderwijstaal, ondanks dat in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek staat dat dit het Nederlands dient te zijn tenzij er een goede reden is om een andere taal te kiezen. De opgevoerde reden is vrijwel altijd het toegankelijk maken van de opleiding voor internationale studenten. In combinatie met het manifest wat een aantal academici van de VU en de UvA in oktober 2014 publiceerde, genaamd 'De universiteit moet het Nederlands niet verkwanselen', was dit voor het onderzoeksbureau van de LSVb genoeg aanleiding om de mening van studenten over Engels in het Nederlandse hoger onderwijs te peilen. Zie voor het manifest <http://advalvas.vu.nl/opinie/de-universiteit-moet-het-nederlands-niet-verkwanselen>.

Engels is het hoger onderwijs

Het aandeel Engelstalige vakken en opleidingen in het hoger onderwijs neemt toe. De Onderwijsraad schreef in 2011 twee belangrijke aanbevelingen aan de Eerste Kamer, naar aanleiding van deze ontwikkeling.

Ten eerste moet de kwaliteit van het Engelstalig onderwijs bevorderd, gehandhaafd en bewaakt worden. Binnen deze aanbeveling wordt de taalvaardigheid van de docent als meest belangrijke factor genoemd. Het onderzoek van Klaassen (2001) bevestigt het belang van de taalvaardigheid van de docent. Uit dit onderzoek bleek dat wanneer de docent geen 'native-speaker' is, de student hieronder lijdt. Enigszins gebrekkige vaardigheden in het Engels van de docent kunnen de student afleiden van de inhoud en daarmee het begrip van de stof belemmeren.

Daarnaast schrijft de Onderwijsraad (2011) dat studenten een dusdanige beheersing van het Engels moeten hebben, opdat zij daarmee recht doen aan academische eisen. Het is daarbij van belang dat Nederlandse en internationale studenten een gelijkwaardig niveau van Engelse taalbeheersing hebben. Het onderwijs moet op niveau zijn, en daarmee het niveau van de student.

Met deze bevindingen in het achterhoofd is het dus relevant om een aantal aspecten van Engelstalig onderwijs te onderzoeken. Ten eerste is er gekeken naar in hoeverre studenten in het hoger onderwijs hun eigen taalvaardigheden voldoende achten. Aansluitend is onderzocht wat studenten van hun onderwijsprogramma vinden (balans tussen Nederlands en Engels en vakinhoudelijk) en is er specifiek gevraagd naar de ervaringen met de taalvaardigheden van docenten.

Methoden

Voor het onderzoek naar de mening van studenten over werkvormen is een enquête ofwel survey-onderzoek uitgezet. Een survey-onderzoek kenmerkt zich onder andere door de breedte van het onderzoeksonderwerp, een groot aantal onderzoekseenheden en een van te voren vastgelegde dataverzameling (Doorewaard & Verschuren, 2007, p. 166). Het onderzoeksbureau heeft een enquête van 52 vragen en stellingen verstuurd naar haar eigen studentenpanel van ongeveer 5000 leden. 269 van de panelleden hebben de enquête ingevuld. De respons is geanalyseerd in IBM SPSS.

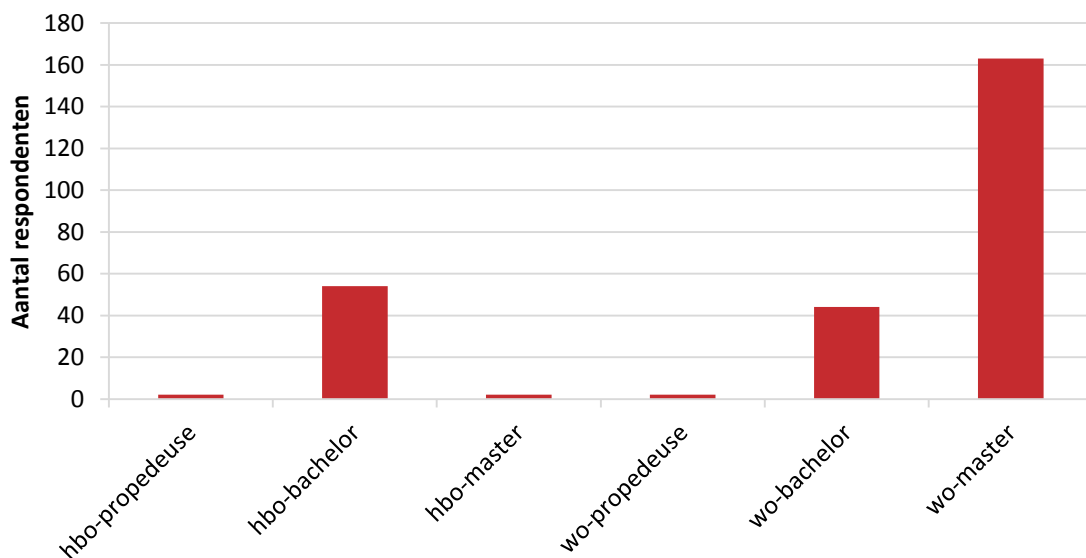
Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de vragenlijst uiteengezet. Eerst worden de achtergrondkenmerken van de respondenten besproken, en vervolgens worden de percepties van studenten over hun eigen taalvaardigheden uiteengezet. Daarna worden de resultaten met betrekking tot het eigen curriculum getoond. Ten slotte wordt de mening over de vaardigheden van de docent gerapporteerd.

Achtergrondkenmerken

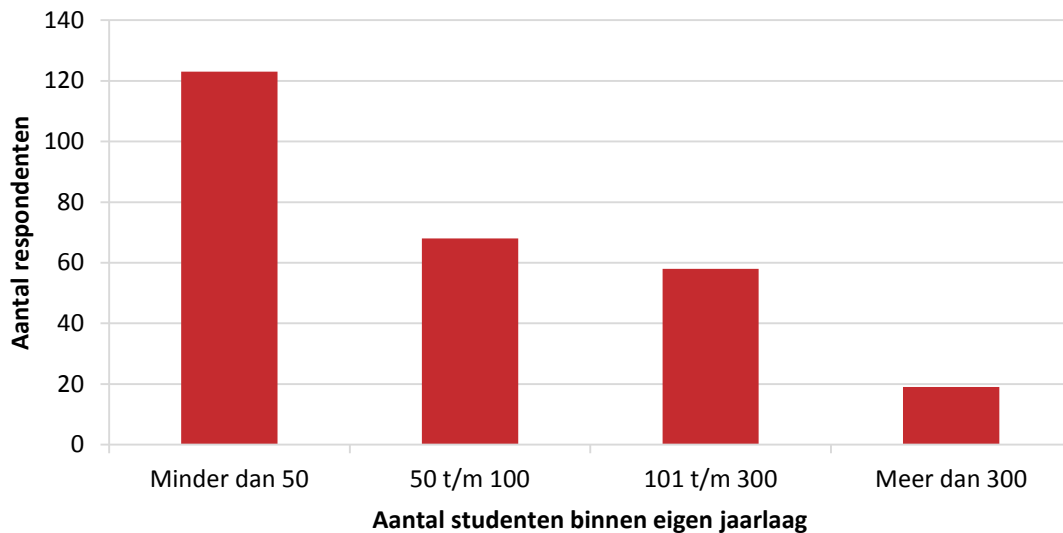
58 van de 269 respondenten volgt een hbo-opleiding, de overige 211 volgen logischerwijs een opleiding aan een universiteit. Het merendeel van de hbo-studenten zit in de bachelorfase (91%). 77% van de universitaire studenten volgt een masteropleiding, 23% zit in de bachelorfase.

Opleidingsniveau

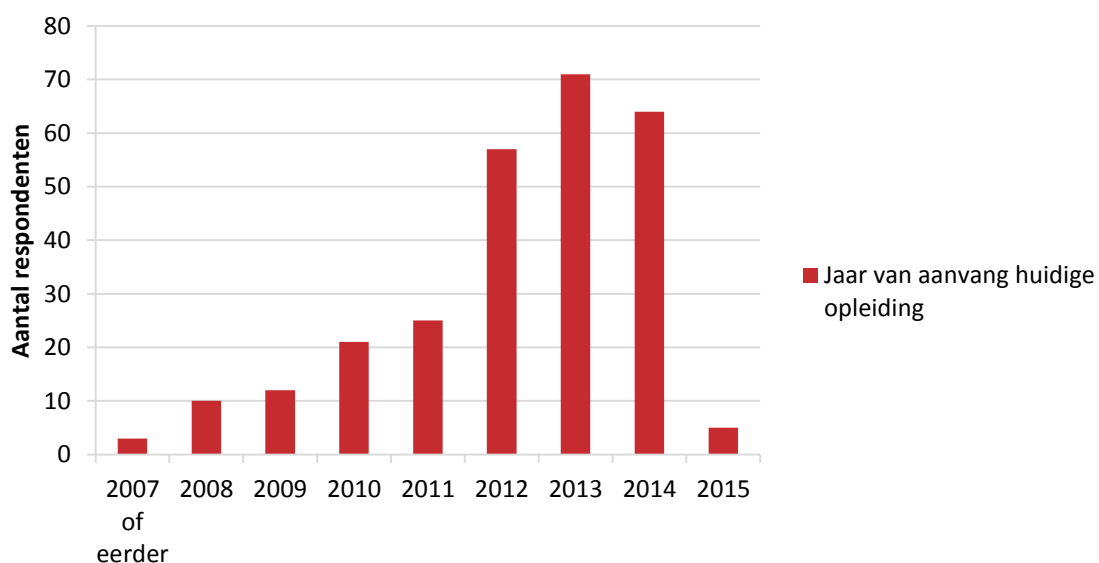
De opleidingen van studenten verschillen in schaal. De kleinere studies zijn in deze steekproef beter vertegenwoordigd dan de massalere studies, maar er is een redelijk goede verdeling. 46% van de respondenten heeft minder dan 50 jaargenoten binnen de opleiding, 25% valt in de categorie 50 t/m 100 en 22% heeft tussen de 100 en 300 jaargenoten. De meest massale studies, met meer dan 300 jaargenoten is het minst vertegenwoordigd in deze steekproef (7%).

Grootte van jaarlaag binnen de opleiding

Het jaar waarin de studenten in deze steekproef met hun huidige opleiding zijn begonnen verschilt ook; met 26% hebben studenten die zijn begonnen in 2013 het grootste aandeel in de steekproef. Daarna volgen studenten met als startjaar 2014 (24%) en 2012 (21%).

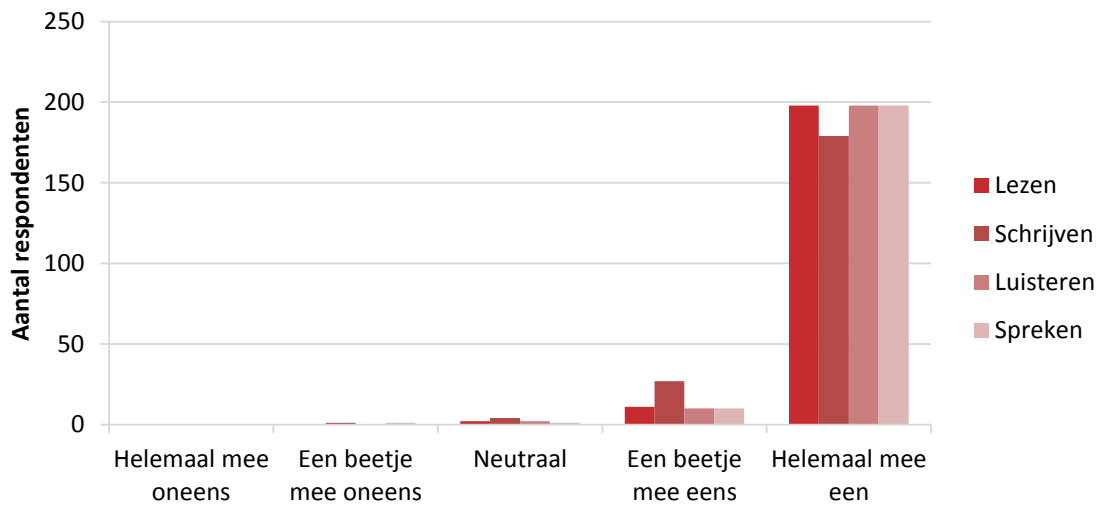
Jaar van aanvang huidige opleiding

Eigen inschatting taalvaardigheden

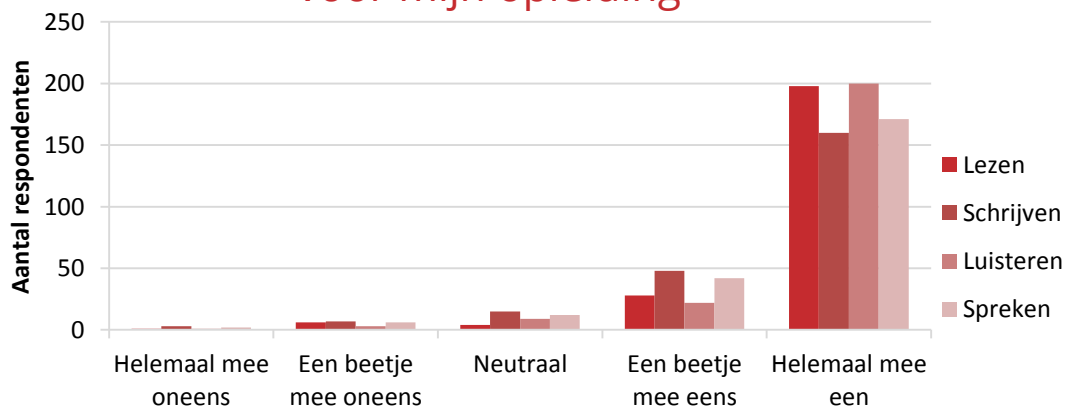
Volgens de verscheidene manifesten en rapporten moet er worden gewaakt voor de teloorgang van het Nederlands. Als vakken dan toch in het Engels worden aangeboden, moet het niveau van de studenten recht doen aan de academische eisen. Hier volgt een uiteenzetting van de inschattingen van studenten over de Nederlandse en Engelse taalvaardigheden van studiegenoten én van henzelf.

Mijn Nederlandse vaardigheden zijn toereikend voor mijn opleiding

Het eerste opvallende feit is dat maar een heel klein deel van de studenten twijfelt aan zijn of haar eigen vaardigheden met de Nederlandse taal. Ongeveer 93% van de studenten geeft aan het helemaal eens te zijn met de stelling 'mijn Nederlandse vaardigheden zijn toereikend om mijn opleiding te volgen'. Eén student geeft aan het een beetje oneens te zijn met de stelling op het gebied van schrijven en spreken, dus gedeeltelijk onvoldoende vaardigheden te hebben.

Mijn Engelse vaardigheden zijn toereikend voor mijn opleiding

Op het gebied van de Engelse taal is een lichte verschuiving te zien. Al met al schat de student zijn of haar eigen vaardigheden op het gebied van de Engelse taal net zo hoog in als bij de Nederlandse taal.

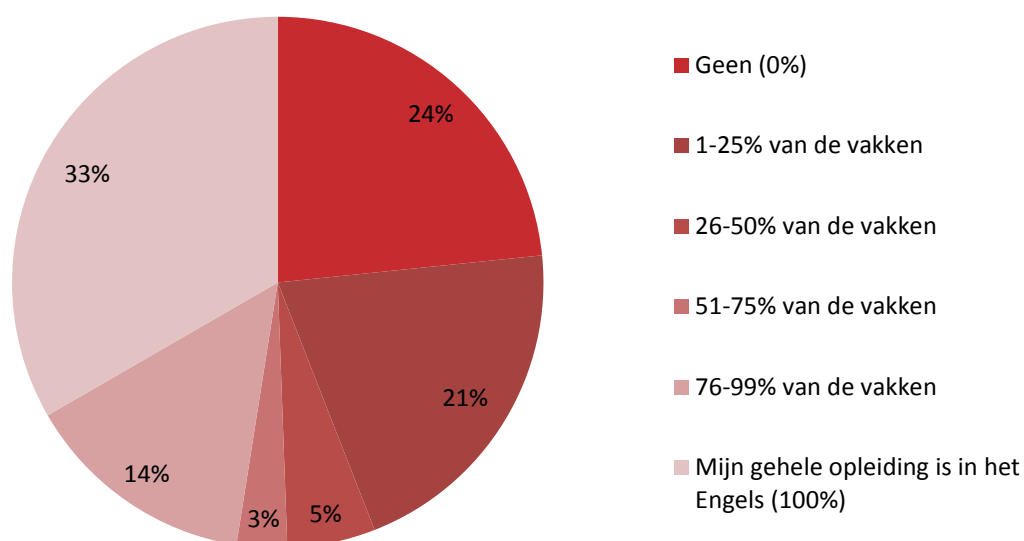
Bij het onderdeel schrijven is het aandeel dat aangeeft het helemaal eens te zijn met de stelling het kleinst, maar nog steeds erg groot (69%). Verder hebben slechts 9 respondenten aangegeven het niet eens te zijn met de stelling op het gebied van schrijven (nog geen 4%).

Hieruit kan worden geconcludeerd dat studenten hun eigen taalvaardigheden op het gebied van Nederlands én Engels ruim voldoende achten om hun opleiding te kunnen volgen. Aan het eind van de vragenlijst was er ruimte om opmerkingen achter te laten met betrekking tot Engels in het hoger onderwijs. Wat opviel was dat enkele studenten aangeven dat ze het niveau van Engelse taalbeheersing onder studenten onder de maat vinden, terwijl de data uit SPSS suggereert dat het niveau ruim voldoende is.

Engelse onderdelen binnen het curriculum

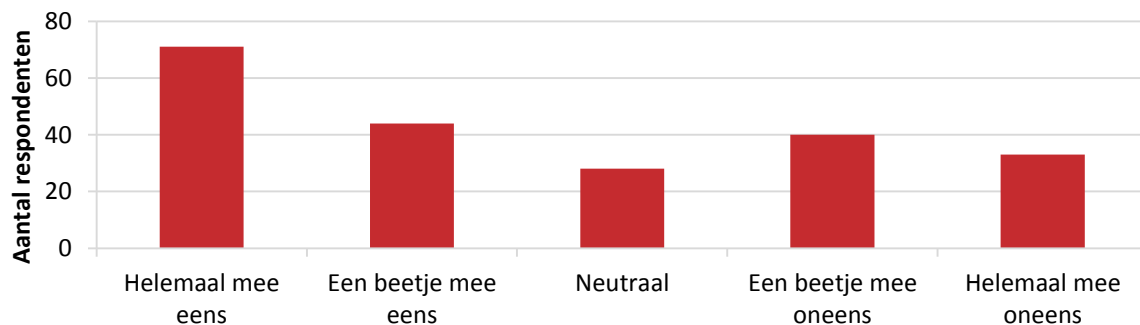
Vervolgens is het belangrijk om in kaart te brengen in hoeverre studenten hun onderwijs in het Engels krijgen. Dit blijkt een behoorlijk groot aandeel te zijn. De helft van de respondenten geeft aan dat meer dan de helft van zijn of haar vakken in het Engels wordt gegeven. Een substantieel deel van de studenten krijgt echter geen vakken in het Engels (24%). Maar als 47% van de studenten aangeeft meer dan driekwart van zijn of haar vakken in het Engels te krijgen kun je wel degelijk spreken van een gedegen steekproef met betrekking tot de beoordeling van Engels in het hoger onderwijs.

Percentage vakken in het Engels

Omdat studenten met (gedeeltelijk) Engelstalig onderwijs goed vertegenwoordigd zijn in deze steekproef, is het interessant om te kijken naar hoe de studenten de balans tussen Engelstalige en Nederlandstalige vakken ervaren.

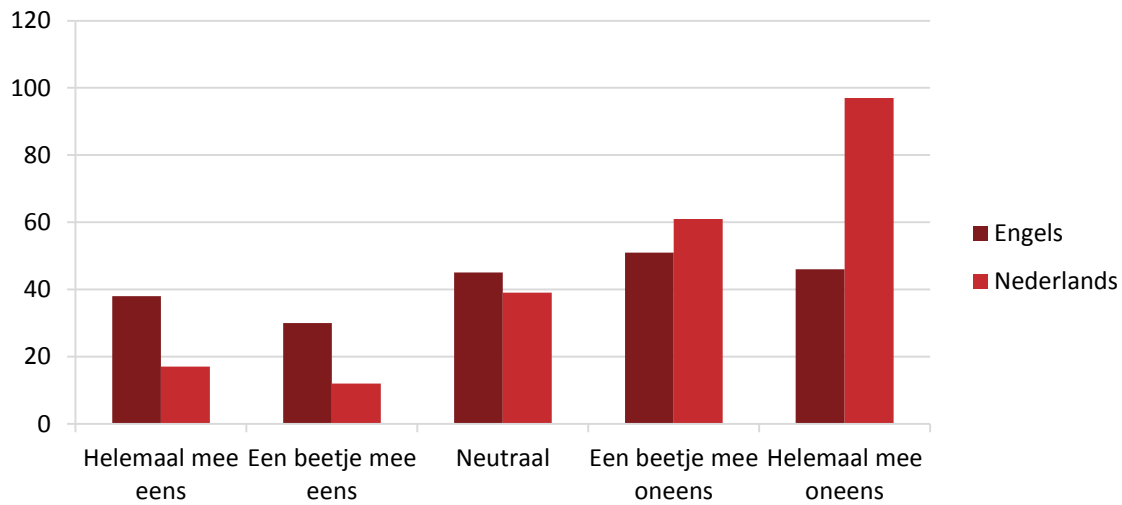
Ik vind de verhouding tussen de Engelse en Nederlandse delen in mijn opleiding goed

Er is enigszins onenigheid onder de studenten als het gaat om de balans tussen Engelstalige en Nederlandstalige vakken. De meeste studenten vinden de balans goed. 33% is het helemaal eens met de stelling, 20% is het een beetje eens met de stelling. Aan de onderkant zit dan 36% wat het een beetje of helemaal oneens is met de stelling. Er is een positieve correlatie tussen het percentage vakken dat in het Engels wordt gegeven en de perceptie van de verhouding tussen Nederlandstalige en Engelstalige vakken ($r=0,456$, $p=0,000$).

Wat is er dan precies verkeerd aan die balans? Moeten er naar verhouding meer Engelse of meer Nederlandse onderdelen in de opleiding? Uit onderstaande gegevens blijkt dat ook hier de meningen verdeeld zijn, maar dat er sterker 'nee' wordt gezegd tegen meer Nederlandse onderdelen binnen de opleiding. Wat er dus precies verkeerd is aan de balans is moeilijk te duiden, maar het wordt in ieder geval niet beter door het toevoegen van Nederlandstalige onderdelen.

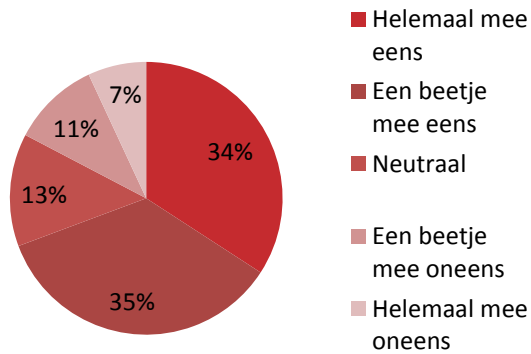
Ik zou graag meer Engelse/Nederlandse onderdelen in mijn opleiding willen

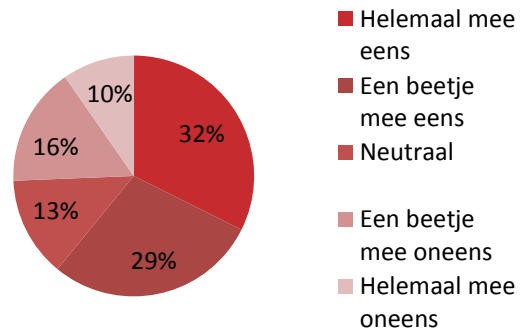
Er bestaat een negatieve correlatie tussen het percentage vakken dat in het Engels wordt gegeven en de vraag naar mee Engelse onderdelen in de opleiding ($r = -0,376$, $p = 0,000$).

In de enquête is ook gevraagd naar hoe studenten de Engelstalige vakken inhoudelijk beoordelen. Hieruit blijkt dat studenten over het algemeen erg tevreden zijn over het niveau en het aanbod van Engelstalige vakken, opdrachten en papers. Slechts 18% was het een beetje of helemaal niet eens met de stelling dat zijn of haar Engelstalige vakken van voldoende niveau zijn. Studenten zijn iets minder tevreden over het aanbod aan vakken, opdrachten en papers; tegenover de bijbehorende stelling stond 26% negatief. Dit betekent echter wel dat 69% van de respondenten het gedeeltelijk of helemaal eens was met het feit dat de Engelstalige vakken van voldoende niveau zijn. Deze positieve houding treffen we in iets mindere mate aan bij de stelling over vakken, opdrachten en papers; hier was 61% het een beetje of helemaal eens met de positief geformuleerde stelling. Engelstalige onderdelen worden over het algemeen dus goed beoordeeld.

De Engelstalige vakken die ik volg zijn van voldoende niveau

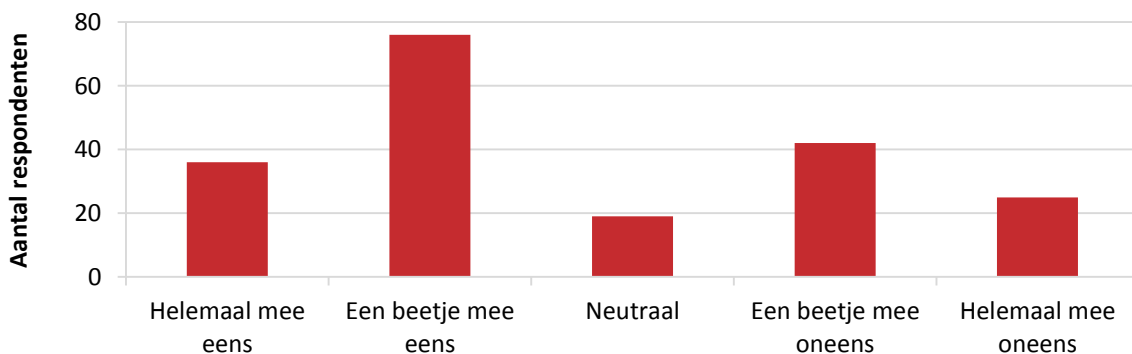
Ik ben tevreden over het aanbod vakken, opdrachten, papers en andere onderdelen van mijn opleiding, die in het Engels worden aangeboden

De rol van de docent

Het laatste deel van dit onderzoek behandelt de rol van de docent in het Engelstalig onderwijs. Uit eerder onderzoek is gebleken dat een gebrekkige beheersing van de Engelse taal bij de docent erg storend kan zijn voor studenten. Dit onderzoek ondersteunt die bevindingen; 57% van de studenten was het een beetje of helemaal eens met de stelling: 'Engelse vaardigheden van de niet-Engelstalige docent leiden mij tijdens college af van de inhoud'. Slechts 25 respondenten (12%) gaven aan het helemaal niet eens te zijn met deze stelling.

Engelse vaardigheden van de niet-Engelstalige docent leiden mij tijdens college af van de inhoud

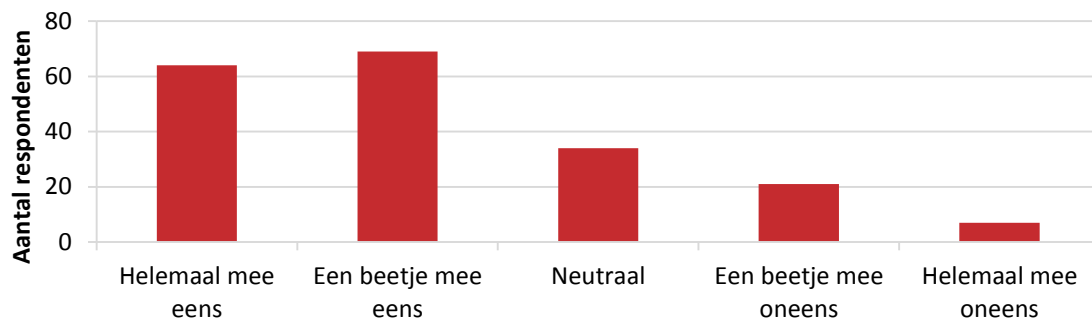

In de daarvoor bestemde ruimte aan het eind van de enquête werd door een aantal respondenten dit beeld bevestigd. Een van de studenten zegt bijvoorbeeld: "Het Engels van Nederlandstalige docenten is meestal met een zwaar accent, wat afleidt." Een

andere student verwoordt de strekking van de opmerkingen aangaande dit onderwerp vrij treffend: "Als je het doet, doe het dan goed."

De kwaliteit van Engelstalige colleges blijkt volgens studenten grotendeels te worden bepaald door de Engelse vaardigheden van de docent. 64% van de studenten geeft aan het een beetje of helemaal eens te zijn met onderstaande stelling.

De kwaliteit van mijn Engelstalige colleges is grotendeels afhankelijk van de Engelse vaardigheden van de docent

Conclusie en discussie

In dit onderzoek is getracht een verkenning te maken van de rol van Engels in het hoger onderwijs en hoe studenten deze rol beschouwen.

De belangrijkste resultaten zijn dat studenten hun eigen vaardigheden op het gebied van de Nederlandse én Engelse taal voldoende achten om hun opleiding te voltooien. Opvallend is dat sommige studenten opmerken dat het algemene taalniveau van de medestudent laag ligt, wat de resultaten uit SPSS tegenspreekt. Hier kan sprake zijn van een (onbewust) hogere eigen inschatting en een (onbewust) wat lagere inschatting van de medestudent. De steekproef binnen dit onderzoek bleek een zeer geschikte te zijn als het gaat om het onderzoeken van Engelstalig onderwijs, omdat het lespakket van 76% van de studenten Engelstalige onderdelen bevat. Uit de analyse bleek dat studenten niet geheel tevreden zijn over de verhouding tussen Nederlands- en Engelstalige vakken. Uit dit onderzoek kon daar geen sluitende verklaring voor gevonden worden. Eén ding bleek wel: er is meer afkeer voor het toevoegen van Nederlandstalige onderdelen dan voor Engelstalige onderdelen in het curriculum. Er is een positieve correlatie gevonden tussen het percentage Engelstalige vakken dat de student volgt en zijn of haar beoordeling over de balans tussen beiden talen binnen het curriculum. Hoe meer Engelstalige vakken de student volgt, hoe tevredener de student over de balans, zo blijkt. Er bestaat een negatieve correlatie tussen het percentage Engelstalige vakken in het curriculum en de vraag naar meer Engelstalige vakken. Dit klinkt ook wel logisch: hoe meer vakken je in het Engels volgt, hoe minder graag je nóg meer vakken in het Engels wil volgen. Over het algemeen bleken studenten vrij positief over het niveau van Engelstalige vakken en over de opdrachten en papers. Er is echter wel een redelijke groep die ontevreden is over het niveau van de vakken.

Een belangrijk deel van die ontevredenheid zou voort kunnen komen uit het taalniveau van de docent. Als de Engelse taalvaardigheden van de docent niet op niveau zijn, leidt dit af van de inhoud en schaadt dit de kwaliteit van de colleges. Dit strookt met eerder onderzoek naar de rol van de docent in een 'non-native' setting.

Het onderzoek

De bevindingen uit dit onderzoek zouden op een aantal manieren beïnvloed kunnen zijn. Ten eerste bestaat het merendeel van de steekproef uit wo-masterstudenten. Ervaren studenten zouden wellicht anders tegen bepaalde zaken aan kunnen kijken dan bijvoorbeeld eerstejaars studenten. Daarnaast is het bij deze kwantitatieve onderzoeksmethode altijd een gevaar dat bepaalde vragen op verschillende manieren geïnterpreteerd worden. Zo zou het kunnen zijn dat de ene student een veel hoger niveau van zijn of haar docent verwacht dan een andere student.

Aanbevelingen

Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek kunnen een paar aanbevelingen voor het hoger onderwijs worden opgesteld. Ten eerste is het van groot belang dat de docent, wanneer deze een vak in het Engels geeft, een beheersing van de Engelse taal op academisch niveau heeft. Een onvoldoende beheersing van de Engelse taal blijkt funest voor de student en het onderwijs in het algemeen te zijn. Daarnaast moet de balans tussen Engelstalige en Nederlandstalige vakken binnen het curriculum scherp in de gaten gehouden worden. Studenten zijn tevreden over hun eigen taalvaardigheden, maar niet in dezelfde mate tevreden over de balans tussen de twee soorten vakken. Omdat studenten met meer Engelstalige vakken meer tevreden blijken te zijn over die balans, zou bij hen kunnen worden gekeken wat voor hen goed werkt.

Bijlagen

Literatuur

Dam, G.T.M. ten, et al. (2011) *Advies: Weloverwogen gebruik van Engels in het hoger onderwijs*.

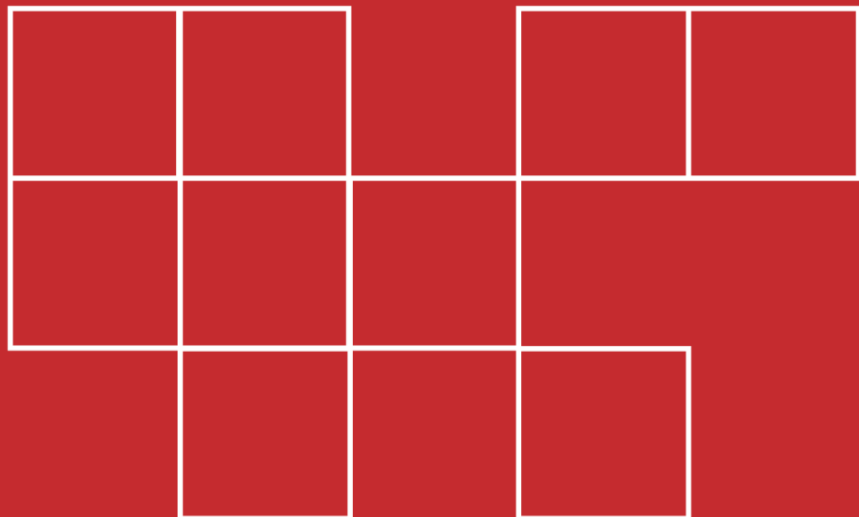
Onderwijsraad, Den Haag: DeltaHage

Doorewaard, P., & Verschuren, H. (2007). *Het ontwerpen van een onderzoek*.

Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.

Klaassen, R.G. (2001). *The International University Curriculum. Challenges in English-medium Engineering Education*. Delft: TU Delft.

Vragenlijst

Postadres:

Postbus 1335
3500 BH Utrecht

Bezoekadres:

Drieharingstraat 6
3511 BJ Utrecht

Contactgegevens:

030 231 6464
Lsvb@lsvb.nl